Abonowski

GAZETA LWOWSKA.

We Srodę Nro. 96. 18. Sierpnia 1824.

Wiadomości kraiowe.

Uwiadomienie C. K. Rządu kraiowego.

Nayiaśnieyszy Pan raczył naywyższą uchwałą z dnia 2. Stycznia r. b. stosownie do przepisów naywyższego uniwersału z dnia 8. Grudnia 1820 nadadź Andrzeiowi Boden, mieszczaninowi i kupcowi w Wiedniu na Schottenfeld pod Nrm. 139 mieszkaiącemu, pięćletny przywiley na poprawę, na tém zasadzaiącą się, że on za pomocą kotła parowego, wielką ilość materyiału palnego, oszczędzaiącego, a przez to polepszonego apparatu gorzelnianego, i przez zyskowne chłodzenie, zaraz z roboty, albo z gotowéy iuż wódki, czysty i wysoki gradus trzymaiący spiritus przez destylacyię wyrabia, tudzież likwory i rozolisy bardzo zyskownie preparuie, a z niedogonu, i z innych substancyy wszystkie gatunki octu robi; którego kotła oprócz tego z naylepszym skutkiem do wszelkich extrakcyy, równieteż do opału pomieszkań i gotowania potraw parą, użyć można. Wydział lékarski nie znalazł ze względów zdrowia żadnéy przeszkody w wykonaniu tego przywileiu. W reszcie zalecono zostało uprzywileiowanemu, aby wspomnionéy poprawy na teraz w owych powiatach i mieyscach, gdzie prawo produkcyi wódki i propinacyi istnieie, nie wykonywał.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

W d. 27. Lipca nadeszły gazety do Londynu z Nowego Yorku, dochodzące do 2. t. m. W tych czytamy list Amerykańskiego Kapitana William Walwright pisany z Newburgport w Guayaqnil datowany d. 18. Marca, a zawieraiący: »Limę zostawiłem w ręku Hiszpanów. Panowała tam spokoyność, własność osobistą szanowano; niesłychać tam o żadnych bezprawiach. Jakie będą skutki tych wypadków? Trudno wnieść. Woysko Hiszpańskie iest groźne. Jeżli Boliwar będzie miał czas ściągnąć woysko z Venezueli, tedy mógłby znowu odnieść korzyści, gdyby zaś Hiszpanie na niego natarli zanim odbierze posiłki, przymuszony zatém będzie cofnąć się. Tegoż samego dnia nadeszły także gazety z Buenos-Ayres z d. 23. Kwietnia. Zawieraią one odezwę Jenerała Olanety datowaną z Potozi d. 21. Lutego. Aż do tegoż dnia miano go za gorliwego konstytucyonistę; iak mocno musieli się zadziwić republikanie, gdy w iego odezwie przeczytali co następnie: »Opatrzność Boska czuwaiąca nad zbawienną religiią i Królem, ocaliła półwysep, i chce, aby Ameryka wierna religii katolickiey, pozostała iako część narodu Hiszpańskiego. Niebo wybrało mię za narzędzie do tego wielkiego przedsięwzięcia.« Jeżli, iak niektórzy sądzą, Yturbide wystąpi w sprawie prawego Tronu, tedy w Olanecie (Ulanecie) znaydzie silną podporę.«

Zjednoczone Stany Ameryki północnéy.

Gazety Amerykanskie z d. 23. Czerwca zawieraią z Filadelfii: Sekretarz Stanu P. Crawford chory na oczy i tak mocno, iż się obawiaią, aby z tego powodu nie zaniechał współubiegać się o mieysce Prezydenta. Po utrzymaniu się bilu względem taryfy, zmierzaiącego do wsparcia kraiowych fabryk, rękodzielnicy w Pawtucket w Rhode-Izlandyi przestali robić, dla zmuszenia swoich gospodarzy do powiększenia onym myta, i obawiaią się, aby przykład ten nie stał się zaraźliwym. Z powodu częstych wypadków wybuchnienia parowych okrętów, i przekonania, że przyczyną takowych tylko nieumiętni są dozorcy, uczyniono wniosek, aby utworzoną była władza, bez świadectwa któréy nie mógłby być nikt dozorcą, iak nikt sternikiem, czyli szyprem bez świadectwa władzy nad żeglugą przełożonéy.

Brazyliia.

Pod dniem 24. Kwietnia wyszło w Rio-de-Janeiro zalecenie do Prezydenta Prowincyi St. Paulo, na mocy którego wszyscy niemieccy wychodzcy przybywaiący do któregokolwiek portu tey prowincyi, wraz ze swoim maiątkiem posełani być maią do Rio, bo stosowniey iest zbierać ich w iedno mieysce, i z takowego według okoliczności rozdzielać.

Podług gazet Brazyliyskich nigdzie nie może być lepiey prowadzony handel niewolnikami

iak w Rio-de-Janeiro. W d. 5. Maia zawinął tam okręt Henriqueta z 539 niewolnikami, (z których w drodze umarło 61) d. 6. Maia inny z 300 a 7. z 608 niewolnikami.

Gazeta Hampshire-Telegraf zawiera następuiący list z Pernambuko z d. 8. Czerwca: Kommodor Brazyliyski, John Taylor, blokuie nieustannie ten port swoim okrętem Kommodorskim, fregatą Netheroy i flotylą z 10 żagli, między któremi iest fregata Paraguay o 60 działach pod Kapitanem Norton. Ma on obszerne cywilne i woyskowe pełnomocnictwo, i niedawne otrzymał od Cesarza Jego Mości i narodu Brazyliyskiego uroczyste podziękowanie na piśmie za iego tak dyplomatyczne iak i woienne usługi. Jest ozdobiony orderem Brazyliyskim gwiazdy i innemi, podobnież i Konzul Angielski i kupcy tegoż narodu, oświadczyli mu podziękowanie za usługi czynione w interesach Angielskich podczas teraźnieyszéy blokady Pernambuku. Lord Cochrane wypłynął z Rio-de-Janeiro na okręcie Don Pedro I. o 74 działach wraz z okrętami Karoliną o 48 i Maryia da Gloria o 28 działach ku brzegom Angoli, aby krążące tamże dwie nieprzyiacielskie (Portugalskie) fregaty zniszczył.«

Hiszpaniia.

Jenerał Quesada, Gubernator Madrytu, kazał 7 artykuł umowy zawartey w d. 9. Lutego b. r. między Hiszpaniią i Francyią ieszcze raz ogłosić: Artykuł wspomniony zaleca, że osoby, czyli guerilasy, którzyby napadały woysko Francuzkie, będą stawione przed sądem woyskowym.

Dziennik Paryzki zawiera z Madrytu z d. 15. Lipca: »Od czasu odiazdu Króla wszystkie ważnieysze sprawy rozstrzygane będą w Ministeryium pod przewodnictwem Infanta Don Carlos. Prezydent Rady Kastylskiey P. Villela, na rozkaz szczególny Króla będzie obecnym tym naradom ministeryialnym. Dzisiay przybył goniec gabinetowy z Lizbony do Rządu. Niewiadoma treść iego listów urzędowych. Podług zeznania tegoż gońca panowała w Lizbonie spokoyność. Co zaś ściąga uwagę Rządu, to iest odiazd Królowéy za granicę z klasztoru Estrella, gdzie dotąd bawiła. Zamiarem Króla iest, aby Królowa udała się do Rzymu; Królowa zaś życzy sobie mieszkać przy Królu Hiszpańskim, bliskim swoim krewnym. W Lizbonie rozeszła się wieść, że Cesarz Brazyliyski ofiarował Rządowi Portugalskiemu 5 milionów piastrów i wolny handel na lat 50, gdyby tenże uznał niepodległość Brazylii. O utworzeniu wolnego portu z Lisbony iuż nie słychać. Król woysku przybyłemu z Montevideo kazał wypłacić podwoyny żołd miesięczny na dowod swoiego upodobania. — Kapituła Cuenzy podarowała Królowi 2 milliony realów w złocie. Kapituły Segowii i Avili prosiły także, aby ie Król odwiedził. — We wsi pod Talavera de la Reyna wszczęła się zaraźliwa choroba, na którą iuż 80 ludzi umarło, posłano tam lekarzy i kazano w koło teyże wyciągnąć kordon. — Podług listów z Sorig, znany Proboszcz Merino miał wzmocnić miliciyią Królewską obwodów Roa i los Pinares, z własnéy woli, i na opędzenie kosztów ubioru nowo zaciężnych nałożył podatek niestały na wino i wódkę. Trudno wierzyć, aby się to ważył uczynić bez wyższego upoważnienia. — Jenerałowi Cappe ofiarowano wolność, atoli miał oświadczyć, że nie opuści więzienia, dopóki nie będzie stawiony przed sądem i od tego za niewinnego uznany. Wyznaczono zatém sąd woienny, który zapewne Jenerała tego uwolni.«

Tenże sam Dziennik donosi z Madrytu z d. 22. Lipca: »Królestwo Ich Mość bawią ciągle u wód Sacedońskich, które przedziwnie skutkują na zdrowie Królowéy, przez niezmierne gorąca osłabionéy. Od d. 17. Lipca utworzono między Madrytem i Sacedonem sztafetę, tak, że codziennie przybywać będą wiadomości od Królestwa.—Uwolnionemu pierwszemu Ministrowi Hrabi Ofalii, któremu na mieszkanie przeznaczono mieysce iego rodzinne Almeryią, na prośbę iego pozwolono osieść w Granadzie. Towarzysza iego Ministra woyny, Jenerała Cruz, który względnie swoich widoków politycznych z nim w ścisłym zostawał porozumieniu, iak mówią, zastąpić ma Jenerał Carvajal, Jeneralny Kapitan Nowéy Kastylyi.— Wysoka rada Kastylska trudni się ciągle wykorzenieniem nauk, które się podczas trzech lat rewolucyi wkradły, a których Professorowie publicznie uczyli. W tym celu wyyść ma wyrok, na mocy którego wszyscy Professorowie nie będą mogli pierwey uczyć a ucznie maiący więcéy nad lat 18 nauk swych kończyć, dopóki przed właściwą władzą nieusprawiedliwią się ze swego sposobu myslenia. — Podpułkownik Martin, brat znanego Empecinado (D. Juan Martin) przeprowadzony został z więzienia w Roa do Madrytu. — Do Oviedo posłano woysko Francuzkie w skutek zatargów zaszłych między osobami obiedwóch stronnictw. Zdaie się, że pewna liczba exkonstytucyionistów, którzy byli powodem do kłótni, udała się do Portugalii. — Listy z Cuenzy iedno-

głośnie donoszą, że tamteysza Kapituła prosiła usilnie Króla o przywrócenie Inkwizycyi; o odpowiedzi w tey mierze Króla nic nie słychać. Gorąca nadzwyczayne; wczoray w d. 21. Lipca o godzinie 4 popołudniu ciepłomierz Reaumura pokazywał w cieniu 33 1/2; szpitale napełnione choremi na zgniłą gorączkę. — W Kartagenie i Murcyi miała wybuchnąć zaraza epidemiczna. Do tey wieści bez wątpienia iest powodem nieprzybycie ostatniey poczty z tych obu miast.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

W Londynie odebrano Gazety z Kalkuty z d. 21. Marca; takowe zawieraią bliższe wiadomości o krokach nieprzyiacielskich między woyskiem Angielskiém i Birmańskiém. Anglicy, wyrażaią też Gazety, mieli znowu sposobność, uczynić uwagę, iak wiele fałszywych zdań panuie między Europeyczykami względem niektórych Narodów ziemię zamieszkałych. Tak mniemano, że Birmanie są narodem ciemnym, maiącym za bożyszcze białego słonia i całe zaufanie w tém zwiérzu pokładaiącym. Atoli w pierwszéy zaraz potyczce, stoczonéy między naszém woyskiem i Indyyskiém musiano zaniechać tego wyobrażenia. Jeżli nie czynią takich obrotów zupełnie, iak woyska Europeyskie, toć przynaymniéy okazali, że maią przednią broń ognistą, i onéy dobrze umieią użyć. Co zaś naybardziéy zadziwiło Oficerów Angielskich, to iest lekka artylerya Birmanów, nigdy broń ta nie zasługiwała bardziéy na imię latalącéy. Nie konie, lecz słonie ciągną działa i to z taką szybkością, iż ich żadne położenie ziemi nie wstrzyma.

Gazeta »*Stara* z dnia 22. Lipca zawiéra następuiące szczegóły względem Państwa Birmanów: »Woysko Birmanow składa się z milicyy i nieznacznéy ilości woyska liniiowego nie bardzo dobrego, z wiele nieregularnego, z kraiowców, Chrześciian i renegatów, pełniących służbę w artyleryi, z nieznacznego korpusu iazdy i blisko 2,000 piechoty liniowéy; wszystkie te woyska źle uzbroione i urządzone. Gdy potrzeba, nabór do milicyi łatwy, bo każdy Birman obowiązany do boiu, a posiadacze znacznych maiętności zawsze uzbroieni. Sądzą, że naywiększa siła, iaką kiedy Birmanowie postawić mogli, nie przenosiła 60,000 ludzi, chociaż siła owego woyska, które niedawno Assam zdobyło, w pismach publicznych za większą była podaną. Pewna, iż to było rzeczą przesadzoną. Piechota iest uzbroiona pałaszem i muszkietem, a iazda piką. Ostatnią tworzą zupełnie kraiowcy, mieszkańcy gór Kassai na wschodzie od Tigurate w Bengalu zamieszkali. Flota składa się ze statków woiennych maiących 40 do 50 maytków w pałasze i piki uzbroionych. Flota ta licząca 500 statków iest znaczną częścią siły Birmanów, ponieważ każdy statek oprócz 30 ludzi z bronią, ma na przodzie iedno działo.«

»Ludność Państwa Birmańskiego z powodu częstego przybywania i ubywania niepewna. Sposób wyżywienia i materyiały do budowy tak są łatwe do nabycia w kraiach pod zwrotnikami, że klassy niższe mieszkańców łatwiéy, iak w kraiach mniéy uposażonych przenosić się mogą. Ztąd pochodzą znaczne i częste wyyścia do Państw sąsiednych; ztąd te wielkie kupy, które w ciągu ostatnich dziesięcin lat, przez wschodnią granicę Bengalską wszedłszy, osiadły w niezamieszkałéy okolicy.*)«

»Kray Birmański miał mieć w roku 1795 8000 miast i wsi, a wszystkę ludność podawał Major Symes na 17 millionów; atoli w kilka lat, ilość ta podług Kapitana Coxa spadła na 8 millionów, a w roku 1809 ostatnia ta ilość ieszcze za wysoką się być zdawała. Wiele miast zeszło na nędzne wioski, same nawet brzegi Irabaddi zostały opuszczone. Ruiny i pustynie, blisko miasta Amarapurah zastąpiły osiadłe wioski floty i kupieckie statki, które iescze niedawno świadczyły o źrzódłach pomocnych i przemyśle tego ludu. Wielu tych nieszczęsnych mieszkańców, porywanych bywa z domów, których iako niewolników przedaią dla zaspokoienia rozpustnych żądań Rządu; — członkom towarzystwa Londyńskiego ofiarowano nieustannie dzieci na sprzedaż, bo ich matki nie mogły wyżywić, a oycowie musieli póyść do woyska.«

W d. 17. Lipca przybyło do Chatam z Woolwich 140 żołnierzy morskich zkąd wraz z takimże mocnym oddziałem dywizyi w Chatam, wsiędą na okręty w Plymouth i udadzą się do eskadry Angielskiéy w porcie Lizbońskim.

P. Stratford-Canning, który dotąd był Posłem Angielskim w Szwaycaryi, a poźniéy w Ziednoczonych Stanach Ameryki północnéy, miał w kilku dniach popłynąć z Anglii do Petersburga, dla zastąpienia tamecznego Posła Sir Charles Bagot. P. Ward będący pierwéy przy Poselstwie w Madrycie towarzyszyć mu będzie iako Sekretarz legacyi.

---

*) Postępowanie wielu tych wychodzców, Mugów, iest iedną z przyczyn dla Birmanów do kroków nieprzyiacielskich przeciwko Anglii.

Francyia.

Rozporządzenie Królewskie z. d. 23. Lipca zwołuie zgromadzenie okręgu Rarbe na d. 5. Sierpnia, a to na pierwszą część ich posiedzień, które trwać będą dni 10.

Zarząd i utrzymanie woyska Francuzkiego w Hiszpanii stały się przedmiotem mocnych rozpraw, które chociaż w Izbach skończyły się, tém bardziéy zaymuią publiczność. Powodem do tego są pisma ulotne, wydane przez osoby, poczęści przez udział do tego zarządu skrzywdzone, lub przeciwko onym wyszłe. Pamiętnik byłego Ministra Woyny, Marszałka Wiktora, otworzył szereg i w istocie wymierzony był przeciwko iego towarzyszom. Pismo to ma znowu być zbite w innem, którego autorem iest Jenerał Porucznik Digeon, co tymczasowie Marszałka Wiktora zastępował, gdy ten udał się do woyska dla pełnienia obowiązku Majora Jeneralnego, w którym to charakterze nie chciał go uznać naczelnie Dowodzący. Jenerał Digeon dowodzi teraz woysku Hiszpaniią osadzaiącemu i pamiętnik swóy wydał w Madrycie; takowy sprzeciwia się mocno faktom przez Marszałka przywiedzionym i w niektórych rzeczach go obwinia. Pismo to może byó uważane iako obrona byłych towarzyszów Marszałka Wiktora. Oprócz tego P. Ouvrard i inne obrażone osoby starały się w osobnych pismach bronić. Jeszcze takiéy obrony żaden z 3 obwinionych intendentów nie wydał. — Mówią, że Kommissyia z trzech Parów i trzeh Deputowanych, upoważniona do rozpoznania zarządu woyska, rozpocznie niebawem swe posiedzenie. Aby w żadnym względzie nie uprzedzać zdanie téy Kommissyi, podczas rozpraw nad dodatkowym kredytem w Izbie Parów wstrzymywano się umyślnie od wzmianki względem zarządu woyska.

Jenerał Foy, który używał wód w Mont d'Or, bawi teraz u P. Pradta, byłego Arcybiskupa Mechlińskiego w zamku Brueil.

Szwaycaryia.

Od wód Leuckerskich (w Kantonie Wallis) piszą z d. 19. Lipca: »Od kilku dni ciepłomierz Reaumura okazywał tu 24, 26 do 28 stopni ciepła; zaś wczoray wieczór mieliśmy burzę, dziś o mało wiatr niezrywa dachów; śnieg pada, a wiatr pędzi śnieg pod dachem do kąpieli. Ciepłomierz stał tylko 2 stopnie nad lodem. Przesyłaiący doniesienie ma na sobie teraz dwie kamizelek, dwie par pończoch, kaftanik i surdut, i nie zbywa mu na cieple.«

Włochy.

Jego Świątobliwość iako przygotowanie do zapowiedzianego Jubileuszu, nakazał w Rzymie i znacznieyszych miastach Państw Kościelnych missyie, które rozpoczną się z d. 1. Sierpnia, a trwać maią do d. 15. tegoż miesiąca. Podczas kazań missyynych zamknięte będą wszystkie sklepy, domy gościnne i t. d. i przerwane będą wszystkie zabawy.

W d. 16. Lipca rano odwiedził Oyciec Ś. niespodziewanie gmachy publicznych więzień, kosztował napoiu, iadła, wypytywał się więzniów względem obchodzenia się z nimi i między dozorców za znak swego upodobania rozdawał pieniądze i medale, a więzniom iałmużnę. Od czasu Benedykta XIV. nikt tego z Papieżów nie czynił.

Prussy.

Zdaie się, wyraża »Gazeta Stanu«, iakoby pomnażała się liczba czcicielów naszéy Królowéy, któréy dzień śmierci obchodzono w d. 19. Lipca; ponieważ nie wiele powiemy, że było więcéy, iak 3,000 powozów, a więcéy nad 20,000 ludzi w Charlottenburgu. Już pierwéy Ich Królewie. Moście Następca i Następczyni Tronu zaymuiący teraz pokoie Fryderyka Wielkiego w Sans-Souci pod Potsdamem, inni Xiążęta i Xiężniczka Ludwika, odwiedzili święte groby i obchodzili pamięć niewygasłych.

Podług listów z Berlina z d. 20. Lipca Radca Rządowy Niederstädter mianowany iest Jeneralnym Konsulem przy Ziednoczonych Stanach Ameryki północnéy.

Hrabia Dohna, dotąd Poseł na Dworze Duńskim, iedzie w takim charakterze do Kassel, P. Szladen, Poseł dotychczasowy w Niderlandach, będzie Posłem w Londynie. Hrabia Golz nie przyiął mieysca z powodu swego osłabionego zdrowia. P. Jordan opuści Drezno i zastąpi mieysce P. Szladena w Niderlandach.

Królestwo Polskie.

— Z Warszawy. —

Dnia 2go Sierpnia Jego Cesarzowicowska Mość W. Xiążę Konstanty wyiechał do wód w Ems.

(Do tego Numeru Gazety iest Rozmaitości Numer XXXIII. dołączony.)

Redakcyia Józefa Bensy; Druk J. J. Pillera.